

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۷/۰۸/۱۴
تاریخ بررسی مقاله: ۱۳۸۷/۱۰/۱۸
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۸۷/۱۱/۱۴

مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز
تابستان ۱۳۸۹، دوره ی ششم، سال ۱۷-۲
شماره ی ۲، صص: ۱۶۸-۱۴۹

مقایسه‌ی اثربخشی روش‌های آموزش ویژه‌ی کلاسی و غیر کلاسی بر عملکرد مهارت انشانویسی دانش‌آموزان دختر پایه‌ی سوم ابتدایی شهرستان رامهرمز

علی اکبر شیخی فینی*
اقبال زارعی**

چکیده

این پژوهش به منظور مقایسه‌ی اثربخشی روش‌های آموزش ویژه‌ی کلاسی و غیرکلاسی بر عملکرد مهارت انشانویسی دانش‌آموزان دختر پایه‌ی سوم ابتدایی شهرستان رامهرمز انجام شده است. روش پژوهش به صورت آزمایشی میدانی بوده است. به صورت تصادفی ساده سه گروه از دانش‌آموزان دختر پایه‌ی سوم ابتدایی شهرستان رامهرمز انتخاب شد. یک گروه تحت آموزش‌های ویژه‌ی کلاسی و گروه دیگر تحت آموزش‌های غیرکلاسی قرار گرفت؛ و به گروه گواه آموزشی داده نشد. تعداد اعضای نمونه ۵۲ دانش‌آموز دختر پایه‌ی سوم ابتدایی بودند. ابزار گردآوری اطلاعات شامل روش تدریس مبتنی بر آموزش مهارت‌های هشت‌گانه‌ی انشانویسی و میانگین نمره‌های نیمسال اول و دوم درس انشا بود. به گروه‌های آزمایشی در هشت جلسه‌ی یک ساعته حیطه‌های هشت‌گانه‌ی انشانویسی آموزش داده شد. این مرحله‌ها شامل انشای شفایی، انشای روی تابلو، انشای کتبی در کلاس درس، انشا در منزل، خلاصه نویسی و نقاشی کشیدن بود. پس از اعمال این مداخله‌ها بار دیگر در نیم سال دوم انشا هر سه گروه تصحیح و نمره‌گذاری شد. که این نمره‌ها به عنوان پس‌آزمون مورد استفاده قرار گرفت. نتیجه‌ی حاصل از t -test گروه‌های مستقل و تحلیل واریانس یک راهه نشان داد که بین تفاضل نمره‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون درس انشای دانش‌آموزان گروه‌های آزمایشی با گروه گواه تفاوت معنی‌داری وجود دارد. اما بین گروه‌های آزمایشی تفاوت معناداری مشاهده نشد. بطور کلی نتیجه نشان داد که آموزش مهارت‌های انشانویسی در ارتقا و بهبود کیفیت انشا دانش‌آموزان دختر اثرگذار بوده است.

* استادیار گروه مشاوره و راهنمایی دانشگاه هرمزگان (نویسنده مسئول) ashaikhifini@yahoo.com
** استادیار روان‌شناسی دانشگاه هرمزگان eghbalzareei2010@yahoo.com

واژه‌های کلیدی: آموزش ویژه‌ی کلاسی، آموزش غیرکلاسی، مهارت انشانویسی

مقدمه

نوشتن شکوهمند است؛ زیباست؛ شادی بخش و مفرح روح است. هنری متعالی است که سبب ارتقای انسان می‌شود. ارزش نوشتن به حدی است که خداوند متعال به قلم و آنچه با قلم می‌نویسند و بر صفحه‌ی کاغذ نقش می‌بندد سوگند می‌خورد (سوره‌ی قلم، آیه‌ی ۱). نوشتن، اثر روانی شگرفی بر انسان می‌گذارد. به ذهن آرامش می‌دهد و غوغای درون را خاموش می‌کند. البته نوشتن شکوهمند و در عین حال آرام بخش است. اما القای این مطلب به افراد بسیار مشکل است. علاوه بر این، نباید انتظار داشت که این احساس (درک شکوهمندی نوشتن) در همان سال‌های اول مشق و مدرسه به شاگردان منتقل شود (آرگویل^۱، ۲۰۰۵).

این احساس در طولانی مدت و پس از ممارست‌های فراوان حاصل می‌شود. لذا معلمان و والدین در این امر نقش بسیار مهمی دارند؛ و می‌توانند با به کارگیری روش‌هایی، دانش‌آموزان را به مطالعه و کتاب خوانی علاقه مند کرده، شوق و انگیزه‌ی نوشتن را در آنها ایجاد کنند. و کلاس انشا را نیز دست کم نگیرند. زیرا کلاس انشا به منزله‌ی مزرعه‌ی است که می‌توان بذر پیدایش نویسندگان و مترجمان و بویژه نویسندگان و مترجمان متون علمی را در آن بارور کرد (احمدی بیرجندی، ۱۳۷۹).

البته خانواده در پرورش فکر کودک و نوجوان، نقش بسیار زیادی دارد. پدران و مادران آگاه به جای اینکه انشا را به فرزندان خود دیکته کنند، می‌توانند با حوصله‌ی بیش‌تر به نوشته‌هایشان گوش داده، در جهت بهتر نوشتن او را تشویق و به اندازه‌ی لازم او را راهنمایی کنند. از آنجایی که استفاده از طبیعت و فعالیت‌های خارج از چارچوب کلاس، ذهن دانش‌آموز را خلاق، شکوفا و بارور می‌نماید، آموزگار با به کارگیری آموزش‌ها و فعالیت‌هایی در کلاس و خارج از کلاس درس نیز می‌تواند بستر مناسب را برای نوشتن در آنها به وجود آورده، گام مؤثری در گسترش انشانویسی بردارد (مایرز^۲، ۲۰۰۵).

آموزش زبان وقتی به کمال می‌رسد، که زبان آموز چهار مهارت را با یکدیگر کسب کرده باشد؛ یعنی: بتواند بخواند، بنویسد، سخن بگوید و سخن دیگران را بشنود و البته آن را بفهمد.

1- Arguil

2- Mayers

بدین ترتیب خواندن، نوشتن، سخن گفتن و گوش دادن ارکان چهارگانه‌ی آموزش زبان به شمار می‌روند؛ که نوشتن، مشکل‌ترین و پیچیده‌ترین مهارت زبانی است. و یک دلیل ضعیف بودن انشای دانش‌آموزان نیز مشکل بودن نوشتن است. البته منظور رونویسی نیست؛ بلکه منظور نوشتن انشا، گزارش، قصه نویسی، مقاله و ... است. از این رو ویگوتسکی برای مهارت نوشتن، فرایندی ویژه قایل است؛ بر دشواری و پیچیدگی آن اصرار دارد (ربانی، ۱۳۸۰).

با توجه به اینکه در هیچکدام از دوره‌های تحصیلی، آموزش و تدریس انشا خوبی انجام نمی‌شود؛ و همواره انشا نوشتن برای دانش‌آموزان و خانواده‌های آنان معضل بزرگی شده است، در این زمینه، آموزگاران پایه‌ی سوم ابتدایی - که پایه‌های اولیه‌ی انشا را پایه‌ریزی می‌کنند- لازم است با انگیزه و علاقه‌ی بیشتر، آموزش‌هایی را در این رابطه به دانش‌آموزان بدهند، تا ترس و دلهره‌ی نوشتن در آنها خاموش گردیده، مهارت نوشتن در آنان شکوفا شود.

در این پژوهش در صدد بودیم که ببینیم تلاش معلم در آموزش مهارت‌های انشاءنویسی چقدر در ایجاد انگیزه و علاقه به نوشتن انشا در دانش‌آموزان این پایه‌ی تحصیلی اثر داشته است؟ به عبارت دیگر آموزش مهارت‌های کلاسی و غیرکلاسی تا چه اندازه بر انشانویسی دانش‌آموزان اثرگذار است؟ همچنین با توجه به ضرورت و اهمیت مهارت نوشتن و انشانویسی سعی شده است، با به‌کارگیری آموزش‌ها و فعالیت‌های در کلاس و خارج از کلاس درس، علاوه بر ایجاد شوق و رغبت به مطالعه و کتاب‌خوانی، آنان را با مهارت‌های نوشتن و انشانویسی آشنا کرده، بستر مناسب برای نوشتن را در آنها به وجود آورد. زیرا استفاده از طبیعت و فعالیت‌های خارج از چارچوب کلاس، ذهن دانش‌آموز را خلاق و شکوفا نموده، در گسترش انشانویسی اثرگذار خواهد بود.

پیشینه‌ی تحقیق

بسیاری از صاحب نظران بر این باورند، که زبان گفتاری از زمان پیدایش انسان وجود داشته است. اما، نوشتن پدیده‌ی نسبی جدیدتری است، که با قدمتی حدود هزار سال تدریس انشا ابتدا به صورت شفاهی بوده، و بعدها بخصوص در یونان باستان، روم و اروپای قرون وسطا و هند و چین تدریس انشا به صورت مکتوب درآمد (فورت^۱، ۱۹۹۱). در سال ۱۹۶۶

کنفرانس دارتوت مدرسان انگلیسی و آمریکایی را گرد آورد و در آن به روش‌های سازمان نیافته، خلاقانه و ابتکاری در آموزش اشنانویسی تأکید شد. پژوهشی با عنوان «تحقیق در اشنانویسی» در سال ۱۹۶۳ توسط انجمن ملی معلمان انگلیسی زبان منتشر شد؛ که در آن بطور کامل تحقیق‌های انجام شده در این باره را خلاصه و تحلیل کرد. مردم آمریکا یکی از مشکلات افت تحصیلی در بین سال‌های ۱۹۷۱ تا ۱۹۸۰ را ناتوانی نوشتن دانش‌آموزان می‌دانستند. کم‌کم تأکید بر دستیابی به مواد خواندنی و کتاب‌های مهارت نوشتاری افزایش یافت؛ و به این موضوع روز به روز بیش‌تر بها داده شد. بر اساس یک آزمون آموزشی ایالت ایلوی نویز به منظور آماده سازی معلمان انگلیسی برای آموزش انشا صورت گرفت، روش‌ها و فلسفه‌های مختلف در تدریس انشا بیان شد. این آزمون دو نوع روش تدریس (بیان و نحوه‌ی استدلال، ارزیابی موضوع و خلاصه نویسی) را نمایان ساخت.

بنا بر نظریه‌ی اول، یک دانش‌آموز از طریق آموزش، نکته‌های خوب نوشتن را یاد گرفته، سپس با تمرین نوشتن، موفق به بکارگیری آنان در نوشته‌های خود می‌شود.

در روش دیگر تدریس، معلم بر روی فرایند اشنانویسی تأکید دارد. اشنانویسی یاد داده می‌شود، لیکن در زمینه‌ی آموزش آنها تلاش اندکی صورت می‌پذیرد. قدرت بیان یک دانش‌آموز در نتیجه‌ی تجربه‌های او در برقرار کردن ارتباط با دیگران تقویت می‌شود. او بر تکلیف‌هایی که دانش‌آموز را به استفاده از نیروی ابتکار خود در یافتن ایده‌هایی ترغیب نماید و او را به استفاده از تجربه‌های شخصی خود تشویق می‌کند، تأکید دارد. این معلم بطور طبیعی وقت زیادی را صرف ساختار پاراگراف‌ها، پیوستگی و وابستگی مطلب‌ها نکرده و تأکید آنچنانی بر ارزیابی و خلاصه نویسی ندارد. و تمرکز او نه بر روش و ساختار، بلکه بیش‌تر بر محتوا می‌باشد. البته می‌توان این دو روش را با هم تلفیق کرد (الهام پور، ۱۳۸۴).

قدیمی‌ترین متن رسمی در روش آموزش انشا که به رشته‌ی تحریر در آمد، کتاب «روش نوشتن در آموزش و پرورش» تألیف دکتر عیسی صدیق بوده است. این کتاب به خاطر تدریس در دانشسراهای مقدماتی تألیف شد؛ و در شهریور ۱۳۴۱ انتشار یافت. در دوره‌ی تربیت معلم آموزش و پرورش کتاب «اصول تعلیم زبان ادبیات در مدارس ابتدایی» تألیف حسین رزمجو به رشته‌ی تحریر در آمد. این کتاب در سال ۱۳۴۴ انتشار یافت و به عنوان متن درس روش تدریس ادبیات فارسی در مدرسه‌های ابتدایی مورد استفاده قرار گرفت (جواد نژاد، ۱۳۶۸).

در سال ۱۳۶۵ دفتر تحقیقات و برنامه‌ریزی درسی وزارت آموزش و پرورش نشریه‌ی کوچکی با عنوان «روش تدریس انشای فارسی» برای رشته‌ی ادبیات فارسی مراکز تربیت معلم تهیه کرد؛ که در آن علاوه بر منابع مختلف، از جزوه‌ی «طراحی برای نگارش» تألیف آقای شعبانعلی ربیعی استفاده شده بود. از سال ۱۳۶۵ کتابی تحت عنوان «روش تدریس فارسی ابتدایی» در دانشسراهای تربیت معلم تدریس می‌شود. در سال ۱۳۵۰ در سمپوزیوم جایگاه تربیت، محققان ایرانی نظر خود را در باب روش تدریس انشای فارسی در دبستان ابراز نمودند. با وجود مشکلات تدریس درس انشا و مسأله‌ی عدم پیشرفت مهارت‌های نوشتاری دانش‌آموزان، به تازگی توجه دانشمندان و محققان محدودی را به خود جلب نموده است؛ که با ارایه‌ی چند مقاله در نشریه‌های مختلف بتدریج سعی نموده‌اند این مشکل را از بعدهای مختلف بررسی نمایند (آموزگار، ۱۳۷۲).

دیدگاه جلال آل‌احمد درباره‌ی انشا مثل نظرهای او درباره‌ی تحولات دیگر، شتابزده و سریع است. او چند پیشنهاد دارد: اینکه در درس انشا به کاربردن هر کتابی - که به قصد آموزش انشا و نامه نگاری و ... تهیه شده - باید خودداری کرد. به جای چنین کتاب‌هایی باید شاگردان را کم کم به کتاب خواندن در خارج از ساعت‌های درس عادت داده و بسته به سن آنها می‌توان اول از شرح حال بزرگان شروع کرد، و به ترتیب: تاریخ عمومی، تاریخ علوم و اختراعات، ادبیات نوجوانان و غیره را مطالعه کنند. در درس انشا باید از موضوع‌هایی استفاده شود که علاقه‌ی شاگردان را برانگیزد. (مثل: مسایل ساده‌ی زندگی، محیط اطراف و غیره). معلم انشا، خود نباید از وقایع روز بی‌خبر باشد و از آنچه در شهر او می‌گذرد، کلاس را بی بهره بگذارد؛ و گرنه بر کلاس او روزنامه‌ها مسلط خواهند شد (الهام‌پور، ۱۳۸۴).

بهاء‌الدین خرمشاهی، در مقاله‌ی «روان‌شناسی نثر» تمام آنچه را که درباره‌ی ندانم‌کاری نظام آموزشی در این باره روا می‌داند، در دو بند بیان می‌کند: در درس انشا باید از دانش‌آموز به جای تحلیل، توصیف خواسته شود. توصیف عینی‌تر، تجربی‌تر و ملموس‌تر است؛ و به فرهنگ پیشرفته و علم و اطلاعات نیاز فراوان ندارد. و بیش‌تر بر مبنای یک مشاهده‌ی دقیق می‌توان توصیفی کارآمد نوشت. یعنی مثلاً به جای تحلیل فقر باید توصیف یک فقیر را از دانش‌آموزان خواست. اگر کسی از عهده‌ی توصیف بر نیاید، به طریق اول از عهده‌ی تحلیل هم بر نخواهد آمد (ربانی، ۱۳۸۰).

- محققان ایرانی در سال ۱۳۵۰ در سمپوزیوم جایگاه تربیت نظر خود را درباره ی روش تدریس انشای فارسی در دبستان ابراز نمودند، و موردهای زیر را پیشنهاد کردند:
- ۱- تجهیز مدرسه ها به کتابخانه.
 - ۲- مسابقه های کتابخوانی و راهنمایی در انتخاب کتاب.
 - ۳- خواندن و بحث و بررسی کتاب در کلاس.
 - ۴- آموزش والدین در کمک به بچه ها از طریق رسانه ها.
 - ۵- معرفی کتاب های خواندنی به بچه ها.
 - ۶- فرصت سخنرانی راجع به موضوع انشا در بین بچه ها و نوشتن انشا در کلاس به صورت مشورت با همکلاسی ها.
 - ۷- جمله نویسی به شکل شفاهی و کتبی به عنوان پایه ی نگارش در کلاس اول، از دوره ی آمادگی.
 - ۸- تعیین معیارهای دقیق در نمره گذاری انشا (ابداع، نشانه گذاری، خلاقیت، رعایت نکته های دستوری، ارتباط منطقی اجزا با یکدیگر).
 - ۹- تشکیل کلاس های کارآموزی در زمینه ی انشا و تعیین موضوع مورد درک بچه ها.
- مطالعه یی توسط اویسی (۱۳۷۲) صورت گرفت و به بررسی روش های رایج درس انشای فارسی در مدرسه های ابتدایی شهر یزد و آرایه روش های مطلوب پرداخته شد. وی به این نتیجه رسید که باید به ساعت های درس انشا جذابیت بیش تری داد، تا به رشد حس زیبادوستی فطری بچه ها کمک شود. ویژگی روش های تدریس انشا را تقلیدی بودن این روش ها دانست؛ که به همین سبب دانش آموزان اغلب به رونویسی نوشته های دیگران پرداخته و در نوشتن احساس عدم توانایی می نمایند. نداشتن انگیزه، بی میلی به نوشتن، عدم ابتکار در نوشتن و کمک گرفتن از والدین در نوشته های کودکان به چشم می خورد.
- در مطالعه یی دیگر تحت عنوان «بررسی جایگاه درس انشا در مدرسه های منطقه ی مغان» که توسط جوادنژاد (۱۳۶۸) صورت گرفته است، یافته های زیر به دست آمده است:
- ۱- معلمان و دبیران، دوره های آموزشی لازم را در رابطه با این درس ندیده اند.
 - ۲- مجله ها و نشریه ها و کتاب های مورد نیاز در اختیار معلمان و دانش آموزان قرار نگرفته است.

- ۳- دانش‌آموزان از توانایی لازم برای نوشتن برخوردار نیستند.
- ۴- سیستم آموزشی به این درس اهمیت نمی‌دهد.
- ۵- تعداد ساعت‌های درس ناکافی به نظر می‌رسد.
- ۶- شیوه‌ی معلمان در نمره دادن به این درس، سبب عدم پیشرفت شاگردان شده است.
- تحقیق دیگری تحت عنوان «تأثیر استفاده از طرح درس و روش‌های مناسب تدریس آیین نگارش برای ارتقای مهارت دانش‌آموزان در نوشتن انشا» به وسیله ی کریمی حاجی شوره و رضایار ۱۳۷۰ انجام گرفت و در این تحقیق نتیجه‌های زیر به دست آمده است:
- ۱- درصد قابل توجهی از آزمودنی‌ها معتقد بودند که وضعیت کنونی تدریس انشا در مدرسه‌ها نامطلوب بوده، معطوف به هدف‌ها نمی‌باشد. برای بهبود آن می‌توان به معلمان آموزش داد.
- ۲- اکثر معلمان از هدف‌های درس انشا آگاهی ندارند.
- ۳- معلمان در زمینه‌ی ادبیات کودکان مطالعه ندارند.
- ۴- دوره‌ی آموزش ضمن خدمت ندیده‌اند، کتاب و مقاله‌ی در این مورد نخوانده‌اند.
- ۵- بخشنامه و دستورالعمل دریافت نداشته‌اند.
- ۶- از معیارها و شیوه‌های ارزشیابی انشا بی‌اطلاعند.
- درس انشا از نظر دشواری در مجموعه‌ی درس پایه‌ی پنجم ابتدایی، در جایگاه سوم بوده است. بین دانش‌آموزان دختر و پسر در ارزیابی عامل‌های دسته‌بندی مشکلات درس انشا تفاوت معنی‌داری وجود نداشته است. همچنین بین دبیران زن و مرد نیز در ارزیابی مشکلات دسته‌بندی شده تفاوتی وجود نداشته است.

هدف‌های تحقیق

مقایسه‌ی اثر آموزش‌های ویژه‌ی کلاسی و غیرکلاسی بر کیفیت اشنانویسی دانش‌آموزان گروه‌های آزمایشی و گواه پایه سوم ابتدایی.

فرضیه‌های تحقیق

- ۱- بین میانگین نمره‌های دانش‌آموزان گروه آموزش ویژه کلاس با گروه گواه تفاوت وجود دارد.
- ۲- بین میانگین نمره‌های دانش‌آموزان گروه آموزش غیرکلامی با گروه گواه تفاوت معنی‌داری وجود دارد.
- ۳- دانش‌آموزان گروه‌های آموزش کلاسی و غیرکلاسی در مقایسه با گروه گواه، از میانگین نمره‌های بالاتری در درس انشا برخوردار هستند.
- ۴- بین پیش‌آزمون حیطه‌های هشت‌گانه‌ی مهارت‌انسان‌نویسی در گروه آموزشی کلاسی و گروه گواه تفاوت وجود دارد.
- ۵- بین پیش‌آزمون حیطه‌های هشت‌گانه‌ی مهارت‌انسان‌نویسی در گروه آموزشی غیرکلاسی (۲) و گروه گواه (۳) تفاوت وجود دارد.
- ۶- بین پس‌آزمون حیطه‌های هشت‌گانه‌ی مهارت‌انسان‌نویسی در گروه آموزش کلاسی و گواه تفاوت وجود دارد.
- ۷- بین حیطه‌های هشت‌گانه‌ی مهارت‌انسان‌نویسی و گروه آموزش غیرکلاسی و گواه تفاوت وجود دارد.

روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق

در این پژوهش از روش تحقیق آزمایش میدانی استفاده شده است. در روش آزمایش میدانی حداقل دو گروه آزمایش و کنترل وجود دارند، که به گروه آزمایش متغیر مستقل و به گروه گواه متغیری داده نمی‌شود، و نتیجه‌ها با یکدیگر مقایسه می‌شوند. در این پژوهش دو نوع متغیر مستقل وجود دارد. آموزش ویژه‌ی کلاسی و غیرکلاسی متغیر مستقل و بهبود کیفیت انشا متغیر وابسته محسوب شد.

جامعه و روش نمونه‌گیری

جامعه‌ی آماری در این پژوهش دانش‌آموزان دختر پایه‌ی سوم ابتدایی شهرستان رامهرمز می‌باشد. نمونه‌ی مورد مطالعه در این پژوهش عبارت است از ۵۲ نفر از دانش‌آموزان دختر پایه‌ی سوم که به صورت تصادفی ساده انتخاب شده‌اند. تعداد دانش‌آموزان گروه آموزش

مهارت‌های کلاسی ۱۷ نفر، و گروه آموزش مهارت‌های غیرکلاسی ۱۸ نفر، و گروه گواه یا کنترل ۱۷ نفر بوده‌اند.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات

ابزار به کار رفته جهت ارتقای کیفیت انشا نویسی دانش‌آموزان، دو کلاس پایه‌ی سوم ابتدایی آموزش مرحله‌های مختلف انشا به صورت انفرادی بوده است و نمره‌های ترم اول و دوم آنها به عنوان پیش آزمون و پس آزمون استخراج و مورد مقایسه قرار گرفت. در این زمینه پرسشنامه‌ی تهیه و چند بار تجدیدنظر شد و از نظر محتوایی توسط متخصصان فن بررسی شد.

روایی و پایایی ابزار تحقیق

به منظور تعیین روایی از روش اعتبار محتوایی استفاده شده است. و نتیجه‌ی حاصل از آن از اعتبار بسیار خوبی برخوردار بود. برای پایایی این آزمون از سه روش آلفای کرونباخ، گاتمن و تنصیف استفاده شد؛ که مقدار آنها به ترتیب عبارتند از: ۰/۹۳، ۰/۹۴، ۰/۹۳ و نشان دهنده‌ی این است که این آزمون از پایایی بسیار زیادی برخوردار بوده است.

روش اجرای پژوهش

روش کار به این صورت بود که پس از انتخاب تصادفی آزمودنی‌ها (گروه‌های آزمایش و گواه) نمره‌های ترم اول درس انشای آنها از کارنامه‌ی تحصیلی استخراج و سپس حیطه‌های هشت گانه‌ی آموزش انشانویسی در هشت جلسه‌ی یک ساعته به آنها آموزش داده شد. این مرحله‌ها شامل: داشتن مقدمه، روشن بودن جمله‌ها، مرتبط بودن متن، رعایت نکته‌های دستوری، مناسب بودن جمله‌ها، دقت و تمیزی و زیبایی خط، عدم استفاده از جمله‌های تکراری و خارج نشدن از موضوع انشا بود. مهارت‌های کلاسی انشانویسی شامل: انشای شفاهی، انشای روی تابلو، انشای کتبی در کلاس و خلاصه نویسی بود. انشای غیر کلاسی شامل: انشا در منزل و نقاشی کشیدن در منزل پیرامون موضوع انشای مورد نظر بوده است. به گروه آموزشی مهارت‌های کلاسی، مهارت‌های مورد نظر به دانش‌آموزان از طریق معلم درس انشا داده شد. به گروه آموزش مهارت‌های غیرکلاسی از طریق معلم به والدین آموزش

داده شد که در منزل با دانش آموزان در زمینه ی انشانویسی و ترسیم نقاشی در ارتباط با موضوع انشای مورد نظر کار کنند. و هر گروه در کلاس جداگانه قرار داشتند. پس از این مداخله ها بار دیگر در ترم دوم انشای هر سه گروه نمره گذاری شد؛ و نمره های این ترم به عنوان پس آزمون مورد استفاده قرار گرفت. سپس نتیجه ی پیش آزمون یا پس آزمون مورد مقایسه ی آماری قرار گرفت.

روش تحلیل داده ها

به منظور تحلیل داده ها در این تحقیق از شاخص های آمار استنباطی که شامل آزمون t مستقل و تحلیل واریانس یک راهه (ANOVA) استفاده شده است.

یافته های تحقیق

به دلیل حجم زیاد نتیجه های توصیفی و استنباطی، فقط به نتیجه های استنباطی مربوط به فرضیه های پژوهش به صورت مختصر اشاره شده، از ذکر تک تک فرضیه ها خودداری می شود. **فرضیه ی اول:** بین میانگین نمره های دانش آموزان گروه آموزش ویژه کلاس، با گروه گواه تفاوت وجود دارد.

جهت تجزیه و تحلیل این فرضیه از T -test گروه های مستقل استفاده شد، که نتیجه نشان داد بین تفاضل میانگین این دو گروه با $t=11/98$ و $df=50$ در سطح آلفای $\alpha=0/001$ تفاوت معنی داری وجود دارد. لذا، فرضیه ی تحقیق قبول و فرضیه ی صفر رد می شود. توجه به جدول شماره یک نشان می دهد که گروه آزمایش از میانگین نمره های بالاتری برخوردار بودند.

جدول ۱. نتیجه ی T -test تفاضل میانگین گروه های مستقل گروه آموزش های ویژه کلاسی با گروه گواه در پس آزمون

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t مقدار	درجه ی آزادی	سطح معنی دار
گروه آموزش ویژه کلاس	۳۲	۱۸/۳۷	۲/۲۳	۱۱/۹۸	۵۰	۰/۰۰۱
گروه گواه	۲۰	۱۰/۱۵	۲/۶۶			

فرضیه‌ی دوم: بین میانگین نمره‌های دانش‌آموزان گروه آموزش غیرکلامی با گروه گواه تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جهت تجزیه و تحلیل این فرضیه از T-test گروه‌های مستقل استفاده شد که نتیجه نشان داد بین تفاضل میانگین این دو گروه با $t=2/41$ و $df=50$ سطح $p<0/001$ تفاوت معنی‌داری وجود دارد. لذا فرضیه‌ی تحقیق قبول و فرضیه‌ی صفر رد می‌شود. توجه به جدول شماره ۲ نشان می‌دهد، که گروه آموزشی غیرکلاسی از میانگین نمره‌های بالاتری نسبت به گروه گواه برخوردار بودند.

جدول ۲. نتایج t-test گروه‌های مستقل گروه‌های آزمایشی غیرکلاسی و گروه غیرکلاسی و گروه گواه در پس آزمون

متغیرها	تعداد	میانگین	از طرف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
گروه غیرکلاسی	۳۲	۱۸/۱۲	۲/۴۱	۱۱/۱۲	۵۰	۰/۰۰۱
گروه گواه	۲۰	۱۰/۱۵	۲/۶۶			

فرضیه‌ی سوم: دانش‌آموزان گروه‌های آموزش کلاسی و غیرکلاسی در مقایسه با گروه گواه از میانگین نمره‌های بالاتری در درس انشا برخوردار هستند.

جهت تجزیه و تحلیل این فرضیه از تحلیل واریانس یکراهه استفاده شد. نتیجه نشان داد که بین میانگین نمره‌های این سه گروه با $F=85/95$ و درجه آزادی ۸۱ و $df=2$ در سطح $P<0/001$ تفاوت معنی‌داری وجود دارد. لذا فرضیه‌ی تحقیق قبول و فرض صفر رد می‌شود.

جدول ۳. خلاصه‌ی نتیجه‌ی تحلیل واریانس یکراهه‌ی میانگین نمره‌های روش آزمون کلاسی، غیرکلاسی و گروه گواه در پس آزمون.

منابع تغییر	ss	df	Ms	مقدار F	سطح معنی‌داری
بین گروهی	۱۰۰۰/۷۷۱	۲	۵۰۰/۳۸۶	۸۵/۹۵	۰/۰۰۱
درون گروهی	۴۷۱/۵۵۰	۸۱	۵/۸۲۲		
جمع	۱۴۷۲/۳۲۱	۸۳			

جهت به دست آوردن اینکه تفاوت مشاهده شده در جدول بالا مربوط به کدام گروه‌ها بوده است، از آزمون پیگیری نسخه به دلیل نامساوی بودن تعداد گروه‌ها استفاده شد، که نتیجه‌ی آن به شرح زیر می‌باشد:

جدول ۴. خلاصه‌ی نتیجه‌ی آزمون پیگیری توکی برای گروه‌های آموزش کلاسی، غیر کلاسی و گواه

گواه	غیر کلاسی	کلاسی	میانگین
*			کلاسی ۸/۲۲
*			غیر کلاسی ۷/۹۹
			گواه ۰/۲۵

همانگونه که در جدول پیگیری ملاحظه می‌شود، بین گروه کلاسی و غیر کلاسی با گروه گواه تفاوت معنی‌داری وجود دارد. اما، بین گروه‌های کلاسی و غیر کلاسی تفاوت معنی‌دار دیده نمی‌شود. لذا به نظر می‌رسد آموزش این مهارت‌ها نقش مؤثری در ارتقای کیفیت انشا نویسی دانش‌آموزان داشته است.

فرضیه‌ی چهارم: بین پیش‌آزمون حیطه‌های هشت گانه‌ی مهارت انشانویسی در گروه آموزشی کلاسی و گروه گواه تفاوت وجود دارد.

با توجه به نتیجه‌ی به دست آمده در بخش پیش‌آزمون حیطه‌های هشت گانه‌ی مهارت انشانویسی بین گروه آزمایش مهارت کلاسی (۱) و گروه گواه (۳) تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. لذا فرضیه‌ی تحقیق رد و فرضیه‌ی صفر مورد قبول قرار گرفت. بنابراین با توجه به نتیجه‌ی حاصل، به نظر می‌رسد که این دو گروه از نظر پیش‌اندوخته‌ی این مهارت‌ها تفاوتی با یکدیگر ندارند.

فرضیه‌ی پنجم: بین پیش‌آزمون حیطه‌های هشت گانه‌ی مهارت انشانویسی در گروه آموزشی غیر کلاسی (۲) و گروه گواه (۳) تفاوت وجود دارد.

با توجه به نتیجه‌ی به دست آمده در بخش پیش‌آزمون حیطه‌های هشت گانه‌ی مهارت انشانویس بین گروه آزمایش مهارت کلاسی (۲) و گروه گواه (۳) تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. لذا فرضیه‌ی تحقیق رد و فرضیه‌ی صفر مورد قبول قرار گرفت. بنابراین با توجه به

نتیجه‌ی حاصل به نظر می‌رسد که این دو گروه از نظر پیش‌اندوخته‌ی این مهارت‌ها با یکدیگر تفاوتی ندارند.

جدول ۴. نتیجه‌ی پیش‌آزمون تی تست گروه‌های مستقل مربوط به گروه آموزشی کلاسی (۱) و گروه گواه (۳)

متغیر وابسته	گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه‌ی آزادی	سطح معنی‌داری
مقدمه و شروع	گروه (۱)	۱۸	۱/۱۶	۰/۵۲	۰/۸۹۵	۳۳	۰/۳۹۸
	گروه (۳)	۱۷	۱/۱۴	۰/۶۴			
روشنی جمله‌ها	گروه (۱)	۱۸	۱/۱۰	۰/۲۱	۰/۷۸۰	۳۳	۰/۴۱۸
	گروه (۳)	۱۷	۱/۱۵	۰/۲۶			
مرتبط بودن متن	گروه (۱)	۱۸	۱/۱۴	۰/۵۰	۰/۹۴۳	۳۳	۰/۴۳۷
	گروه (۳)	۱۷	۱/۱۳	۰/۵۴			
رعایت نکته‌های دستوری	گروه (۱)	۱۸	۱/۷۴	۰/۴۱	۱/۰۷	۳۳	۰/۴۵۴
	گروه (۳)	۱۷	۱/۸۰	۰/۵۵			
جای درست کلمه‌ها	گروه (۱)	۱۸	۰/۶۰	۰/۳۴	۰/۹۷۵	۳۳	۰/۱۷۷
	گروه (۳)	۱۷	۰/۵۵	۰/۴۰			
دقت، تمیزی و خوش خطی	گروه (۱)	۱۸	۱/۶۹	۰/۵۶	۱/۰۲۴	۳۳	۰/۲۱۲
	گروه (۳)	۱۷	۱/۷۵	۰/۶۵			
تکراری نبودن جمله‌ها	گروه (۱)	۱۸	۱/۱۱	۰/۳۶	۰/۷۸۱	۳۳	۰/۸۲۱
	گروه (۳)	۱۷	۱/۱۵	۰/۴۴			
خارج نشدن از موضوع	گروه (۱)	۱۸	۰/۹۳	۰/۲۱	۰/۸۶۱	۰/۳۳	۰/۵۵
	گروه (۳)	۱۷	۰/۱	۰/۴۷			

جدول ۵. نتیجه‌ی پیش‌آزمون تی تست گروه‌های مستقل مربوط به گروه آموزشی غیرکلاسی (۲) و گروه گواه (۳)

متغیر وابسته	گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه‌ی آزادی	سطح معنی‌داری
مقدمه و شروع	گروه (۲)	۱۷	۱/۱۲	۰/۲۹	۰/۶۷۲	۳۲	۰/۱۱۲
	گروه (۳)	۱۷	۱/۱۵	۰/۳۷			
روشنی جمله‌ها	گروه (۲)	۱۷	۱/۱۷	۰/۲۰	۰/۸۷۴	۳۲	۰/۵۱۴
	گروه (۳)	۱۷	۱/۱۵	۰/۲۳			
مرتبط بودن متن	گروه (۲)	۱۷	۱/۶۱	۰/۵۱	۰/۶۵۴	۳۲	۰/۴۳۷
	گروه (۳)	۱۷	۱/۵۹	۰/۵۴			
رعایت نکته‌های دستوری	گروه (۲)	۱۷	۰/۴۵	۰/۴۰	۰/۷۳۶	۳۲	۰/۱۴۵
	گروه (۳)	۱۷	۰/۵۰	۰/۴۷			
جای درست کلمه‌ها	گروه (۲)	۱۷	۱/۵۹	۰/۴۶	۱/۰۴۵	۳۲	۰/۲۴۵
	گروه (۳)	۱۷	۱/۵۵	۰/۴۹			
دقت، تمیزی و خوش خطی	گروه (۲)	۱۷	۱/۶۵	۰/۳۴	۰/۹۷۱	۳۲	۰/۴۱۸
	گروه (۳)	۱۷	۱/۶۱	۰/۶۰			

۰/۳۰۷	۳۲	۰/۷۴۵	۰/۳۴ ۰/۳۹	۱/۱۹ ۱/۱۶	۱۷ ۱۷	گروه (۲) گروه (۳)	تکراری نبودن جمله‌ها
۰/۱۷۶	۳۲	۰/۸۴۰	۰/۱۹ ۰/۲۸	۰/۹۴ ۰/۱	۱۷ ۱۷	گروه (۲) گروه (۳)	خارج نشدن از موضوع

فرضیه ی ششم: بین پس آزمون حیطه‌های هشت گانه‌ی مهارت انشانویسی در گروه آموزش کلاسی و گواه تفاوت وجود دارد.

جدول ۶. نتیجه ی T-test گروه‌های مستقل مربوط به گروه آموزشی کلاس (۱) گروه گوه (۳)

متغیر وابسته	گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه ی آزادی	سطح معنی داری
مقدمه و شروع	گروه ۱	۱۸	۲/۶۵	۰/۴۸	۹/۴۱	۳۳	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱/۱۵	۰/۶۷			
روشنی جمله‌ها	گروه ۱	۱۸	۱/۹۳	۰/۲۵	۷/۷۰	۳۳	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱/۱۵	۰/۲۹			
مرتبط بودن متن	گروه ۱	۱۸	۲/۶۸	۰/۵۳	۵/۲۹	۳۳	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱/۸۵	۰/۵۹			
رعایت نکته‌های دستوری	گروه ۱	۱۸	۱/۶۵	۰/۴۸	۷/۰۱	۳۳	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۰/۵۵	۰/۶۰			
جای درست کلمه‌ها	گروه ۱	۱۸	۲/۷۵	۰/۴۴	۷/۵۵	۳۳	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱/۵۵	۰/۵۱			
دقت، تمیزی و خوش خطی	گروه ۱	۱۸	۲/۸۷	۰/۳۳	۷/۲۶	۳۳	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱/۷۵	۰/۷۱			
تکراری نبودن جمله‌ها	گروه ۱	۱۸	۱/۸۱	۰/۳۹	۴/۹۴	۳۳	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱/۱۵	۰/۴۸			
خارج نشدن از موضوع انشا	گروه ۱	۱۸	۱/۹۶	۰/۱۸	۸/۲۸	۳۳	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱	۰/۵۶			

با توجه به جدول بالا در هشت حیطه‌ی آموزش مهارت انشانویسی مورد نظر بین گروه آزمایش مهارت کلاسی و گواه تفاوت معنی داری وجود دارد. لذا فرضیه‌ی تحقیق قبول و فرضیه صفر رد می‌شود. بنابراین به نظر می‌رسد که آموزش این مهارت‌ها در مقایسه با گروه گواه اثرگذار بوده است.

فرضیه ی هفتم: بین حیطه‌های هشت گانه‌ی مهارت انشانویسی گروه آموزش غیرکلاسی و گواه تفاوت وجود دارد.

با توجه به جدول ۷ در هشت حیطه‌ی آموزش مهارت‌های انشانویسی مورد نظر بین گروه آزمایش روش غیرکلاسی و گروه گواه تفاوت معنی‌داری وجود دارد. لذا فرضیه‌های تحقیق قبول و فرضیه‌ی صفر رد می‌شود. بنابراین، به نظر می‌رسد که آموزش این مهارت‌ها چه در آموزش کلاسی و چه در آموزش غیرکلاسی اثربخشی بیش‌تر و معنی‌دارتری نسبت به گروه گواه ایجاد کرده است.

جدول ۷. نتیجه‌ی T-test گروه‌های مستقل مربوط به گروه روش آموزشی غیرکلاسی (۲) گروه گواه (۳)

متغیر وابسته	گروه‌ها	تعداد	میانگین	از طرف معیار	مقدار t	درجه‌ی آزادی	سطح معنی‌داری
مقدمه و شروع	گروه ۱	۱۷	۲/۸	۰/۴۶	۹/۶۲	۳۲	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱/۱۵	۰/۶۷			
روشنی جمله‌ها	گروه ۱	۱۷	۱/۹۶	۰/۲۴	۷/۸۱	۳۲	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱/۱۵	۰/۲۹			
مرتبط بودن سن	گروه ۱	۱۷	۲/۷۲	۰/۵۱	۵/۳۲	۳۲	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱/۸۵	۰/۵۹			
رعایت نکته‌های دستوری	گروه ۱	۱۷	۱/۶۷	۰/۴۶	۷/۱۰	۳۲	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۰/۵۵	۰/۶۰			
جای درست کلمه‌ها	گروه ۱	۱۷	۲/۷۹	۰/۴۷	۷	۳۲	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱/۵۵	۰/۵۱			
دقت، نظم و خوش خطی	گروه ۱	۱۷	۲/۹۱	۰/۳۱	۷/۳۵	۳۲	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱/۷۵	۰/۷۱			
عدم تکراری بودن جمله‌ها	گروه ۱	۱۷	۱/۸۲	۰/۳۷	۴/۹۹	۳۲	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱/۱۵	۰/۴۸			
خارج نشدن از موضوع انشا	گروه ۱	۱۷	۱/۹۴	۰/۱۷	۸/۴۰	۳۲	۰/۰۰۱
	گروه ۳	۱۷	۱	۰/۵۶			

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این تحقیق مقایسه‌ی اثربخشی آموزش کلاسی و غیرکلاسی مهارت‌های هشت‌گانه‌ی انشانویسی در دانش‌آموزان پایه‌ی سوم ابتدایی شهر رامهرمز بوده است. پس از اجرای حدود ۱۰۴ انشا در پیش‌آزمون و پس‌آزمون جمع‌آوری و سپس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ویژگی‌های مورد بررسی در انشانویسی مهارت‌های هشت‌گانه‌ی انشانویسی (شامل مقدمه و

شروع، روشنی جمله‌ها و مرتبط بودن متن، رعایت نکته‌های دستوری، خارج نشدن از موضوع انشا، جای درست کلمه‌ها، دقت، تمیزی، و خوش خطی و تکراری نبودن جمله‌ها) بودند که به روش شفاهی، انشای روی تابلو، انشای کتبی در کلاس درس، انشای در منزل، خلاصه نویسی و نقاشی کشیدن آموزش داده شدند. نتیجه‌ی حاصل از آموزش این مهارت‌ها در فرضیه‌هایی مورد بررسی قرار گرفت، که یافته‌های حاصل از این فرضیه‌ها به شرح زیر می‌باشد.

همانطور که از فرضیه‌ها و جدول‌های ارایه شده می‌توان استنباط کرد در تمام حیطه‌های هشت گانه‌ی مهارت‌های انشانویسی در دانش‌آموزان، پس از آموزش تفاوت معنی‌داری به دست آمد. به علاوه، این تفاضل میانگین در تمام حیطه‌ها و گروه‌های آموزشی به نفع گروه‌های آموزش کلاسی و غیرکلاسی بوده است. نتیجه‌ی حاصل از یافته‌ها نشان داد که آموزش‌ها چه کلاسی و چه غیرکلاسی اثر معنی‌داری آماری بر کیفیت و ارتقای سطح انشانویسی دانش‌آموزان دارد.

دانش‌آموزانی که از آموزش فعالیت کلاسی و غیرکلاسی برخوردار بودند، نسبت به گروه گواه در نمره‌های درس انشا وضعیت بهتری داشتند. همچنین با توجه به جدول شماره ۴ ملاحظه می‌شود مقدار t مشاهده شد در حیطه‌های ۱ تا ۸ همه در سطح $p < 0/001$ دارای تفاوت معنی‌دار بوده است. به عبارت دیگر دانش‌آموزانی که از آموزش فعالیت کلاسی برخوردار بودند، نسبت به گروه گواه وضعیت بهتری داشتند. نتیجه‌ی به دست آمده از این پژوهش با پژوهش‌های اویسی (۱۳۷۲)، سیف نراقی و میربهراری (۱۳۸۲)، جواد نژاد (۱۳۶۸)، کریمی و رضایار (۱۳۷۰) و الهام پور (۱۳۸۳) همخوانی دارد. با این تفاوت که کار آنها بطور دقیق مقایسه‌ی میزان اثر بخشی روش‌های آموزشی کلاسی با گروه گواه نبوده است. نتیجه‌ی به دست آمده نشان می‌دهد که بین آموزش ویژه‌ی دانش‌آموزان برخوردار از فعالیت غیر کلاسی با گروه گواه و بهبود کیفیت انشای آنها تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همانطور که در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود، مقدار $t=11/12$ به دست آمد که در سطح $p < 0/001$ این تفاوت معنی‌دار بوده است. همچنین با توجه به جدول شماره ۷ ملاحظه می‌شود مقدار t مشاهده شده در حیطه‌های ۱ تا ۸ همه در سطح $P < 0/001$ دارای تفاوت معنی‌دار بوده است.

به عبارت دیگر دانش‌آموزانی که از آموزش فعالیت غیرکلاسی برخوردار بودند، نسبت به گروه گواه وضعیت بهتری داشتند. نتیجه‌ی به دست آمده از این فرضیه با پژوهش‌های اویسی (۱۳۷۲) جواد نژاد (۱۳۶۸)، کریمی و رضایار (۱۳۷۰) و الهام‌پور (۱۳۸۳)، نصیری (۱۳۷۳)، و هامترا (۱۹۹۳) همخوانی دارد. با این تفاوت که کار آنها مقایسه‌ی میزان اثربخشی روش‌های آموزشی فعال غیرکلاسی با گروه گواه نبوده است.

همچنین، بر اساس جدول شماره ۳ خلاصه‌ی نتیجه‌ی تحلیل واریانس یکراهه نشان داد که بین میانگین نمره‌های دانش‌آموزان برخوردار از فعالیت کلاسی و غیرکلاسی با گروه گواه تفاوت معنی‌داری وجود دارد. بر اساس این جدول نتایج به دست آمده نشان داد که $f=۸۵/۹۵$ با درجه‌های آزادی ۸۱ و $df=۲$ در سطح $a=۰/۰۰۱$ تفاوت معنی‌داری نشان می‌دهد.

نتیجه‌ی حاصل از این پژوهش نشان داد، که آموزش روش‌های کلاسی و غیرکلاسی نقش اساسی و اثرگذار در بهبود کیفیت انشا و اثربخشی نمره‌های انشای آنها داشته است. لذا در صورتی که در مدرسه‌ها خواه در آموزش‌های کلاسی یا در آموزش‌های غیرکلاسی، مهارت‌هایی در زمینه‌ی مهارت‌های انشانویسی، جمله بندی و ارتباط مطلب‌ها با یکدیگر، زیبا نویسی، رعایت نکته‌های دستوری و نگارش، پرهیز از تکرار نویسی، خارج نشدن از موضوع و درس نوشتن، آموزش داده شود، آنها قادر خواهند بود در انشای خود موارد مورد نظر را رعایت کرده، و در آینده در زندگی فردی و اجتماعی و حرفه‌ی خود آن را به کار برند. لذا، به نظر می‌رسد می‌توان از طریق این آموزش‌ها نیروی تفکر را در آنها پرورش داده و برای ابراز عقیده، پرورش جنبه‌های اجتماعی، یادداشت برداری از دیده‌ها و شنیده‌ها، خلاصه کردن، نوشتن بدون اشتباه و خوشنویسی و زیبا نویسی فرصت‌هایی را ایجاد کرد.

مهم‌ترین مشکل موجود در درس انشا آگاهی نداشتن معلمان از هدف‌های این درس و تدوین نامناسب و نادرست می‌باشد. به علاوه توانایی نداشتن دانش‌آموزان در این زمینه، می‌تواند مربوط به نحوه‌ی تدریس معلم و نداشتن امکانات کافی در زمینه‌ی کتاب و کتاب‌خوانی و استفاده نکردن از روش‌های مختلف در تدریس انشا مربوط باشد. لذا ضروری است آموزش‌های ضمن خدمت برای معلمان درس انشای دوره‌ی ابتدایی ارایه شود؛ و مهم‌ترین فعالیت‌هایی که معلم بایستی انجام دهد به آن‌ها آموزش داده شود.

پیشنهاد

بر اساس یافته‌های این پژوهش، پیشنهاد می‌شود، دست اندرکاران، مدیران و معلمان برای بهبود فرایند تدریس به نکته‌های زیر توجه کنند:

مراکز تربیت معلم در شیوه‌های تدریس انشا تجدیدنظر کنند، و کتابی را در زمینه‌ی آموزش انشا تدریس کنند؛ تا معلمان با آگاهی‌های لازم در زمینه‌ی انشا این دوره را به پایان برسانند، و بدانند در درس انشا چه هدفی را می‌خواهند دنبال کنند. همچنین برای معلمان دوره‌های کوتاه ضمن خدمت در نظر گرفته شود.

مدیران نیز برای کار معلمانی که از روش‌های مختلف تدریس انشا استفاده می‌کنند، ارزش و اهمیت قایل شده و آنان را همواره تشویق و ترغیب کنند.

جلسه‌یی با اولیای دانش‌آموزان تشکیل داده، و آنها را از روش کار خود مطلع کنند، و یادآور شوند والدین در منزل برای دانش‌آموزان انشا ننویسند و فقط آنها راهنمایی کنند، و اجازه دهند خودشان مطلب را بنویسند. زیرا همکاری آنان باعث پیشرفت خود دانش‌آموز خواهد شد. خوب نگاه کردن و خوب شنیدن با تمرین‌های مختلف آموزش داده شود. با توجه به محدود بودن ساعت درس انشا از همان جلسه‌ی نخست به این درس توجه و اهمیت داده شود، تا فرصت بیش‌تری برای بررسی به تمام مواردی که لازم است آموزش داده شود، فراهم گردد.

در آغاز آموزش، درس انشا را دشوار جلوه ندهند. به دانش‌آموزان کمک کنند تا در باره‌ی موضوع‌ها آزادانه بیندیشند در مورد هر چه که فکر می‌کنند، آن را بنویسند. در ابتدای نوشتن به قاعده‌ها و نگارش توجه نکنند و فقط به توانایی نوشتن توجه نموده و پس از آن که در نوشتن به توانایی و مهارت لازم رسیدند، به قاعده‌ها و نگارش توجه کنند.

در درس انشا، جلسه‌های کتاب‌خوانی تشکیل شود؛ و یا کتاب داستان در اختیار دانش‌آموز قرار داده شود تا در منزل مطالعه کند.

کتابخانه‌های کلاسی را غنی‌تر کنند. و دانش‌آموزان را علاقه‌مند کرده که برای اهدای کتاب به کتابخانه‌ی کلاسی همکاری کنند. همچنین معلم می‌تواند برای استفاده‌ی بیش‌تر دانش‌آموزان از کتابخانه‌ی کلاس‌های دیگر نیز استفاده کند. گاهی هم برای تشویق آنان مسابقه‌های کتاب‌خوانی تشکیل دهد.

در تصحیح انشا، خیلی بر نمره تأکید نشود. بلکه فقط مهارت نوشتن هدف باشد، تا دانش‌آموزانی که از نظر درسی متوسط یا ضعیف هستند، نگران نمره‌ی کم نباشند و با اعتماد به نفس بیش‌تری بنویسند.

برای تقویت و آموزش صحیح سخن گفتن دانش‌آموزان، می‌توان از درس‌هایی (مانند اجتماعی، فارسی، هدیه‌های آسمانی) کمک گرفت؛ و گاهی وقت‌ها از آنان خواسته شود به جای روخوانی از روی کتاب، تا درس را (که در عمل داستان یا مطلب آموزنده‌ی است) در کلاس به صورت خلاصه برای دوستان خود تعریف کنند؛ که بدین ترتیب به تقویت حافظه و سخن گفتن آنان منجر خواهد شد.

منابع

- آموزگار، محمدحسین (۱۳۷۲). *آموزش انشا در دبیرستان*. دومین سمپوزیوم جایگاه تربیت در آموزش و پرورش دوره ابتدایی، مجموعه مقالات. تهران: انتشارات تربیت.
- احمدی بیرجندی، احمد (۱۳۷۹). *شیوه نویسنده‌گی و نگارش*، ویرایش دوم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
- الهام پور، حسین (۱۳۸۱). *بررسی مشکلات ناتوان نویسی انشای دانش‌آموزان پنجم ابتدایی استان خوزستان*، شورای تحقیقات آموزش و پرورش خوزستان.
- الهام پور، حسین (۱۳۸۴). *بررسی مشکلات درس انشا در دوره راهنمایی استان خوزستان*، *مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز*، دوره دوم سال ۱۲، شماره ۳.

اویسی، نعمت الله (۱۳۷۲) بررسی روش های رایج درس انشا فارسی در مدارس ابتدایی شهر یزد، شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان یزد.

جواد نژاد، عادل (۱۳۶۸). بررسی جایگاه درس انشا در مدارس منطقه مغان. شورای تحقیقات آموزش و پرورش آذربایجان غربی.

حسینی، افضل السادات (۱۳۸۱). ماهیت خلاقیت و شیوه های پرورش آن، ماهنامه پرورشی تربیت، سال هجدهم شماره ۴.

ربانی، جعفر (۱۳۸۰). از انشا تا نویسندگی، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه.

روحانی، مریم (۱۳۷۸) الفبای نوشتن و پیشنهادهایی در زمینه انشا چاپ دوم. انتشارات صمدیه.

سیف نراقی، مریم (۱۳۸۲)، مقایسه انشانویسی دانش آموزان نارساخوان و نارسا بین پایه چهارم و عادی شهر تهران، پژوهش در حیطه کودکان استثنایی ۷، سال سوم شماره ۱.

فرح مهر، علی (۱۳۷۹). پرورش فکر و انشانویسی ویژه دانش آموزان، انتشارات عابد. قرآن کریم (۱۳۸۵). سوره قلم آیه اول.

کریمی حاجی شوره، محمدصادق و رضایار، علی (۱۳۶۹). تاثیر استفاده از طرح درس و روش های متناسب تدریس و آیین نگارش برای مهارت نوشتن انشا استاد راهنما، علی علاقمند.

نصیری، حسین (۱۳۷۳). وضعیت درس انشا در پایه پنجم ابتدایی شهر تهران، دانشگاه علامه طباطبایی.

Arguil evich, G. (1995). *Writing for todays: A student-centered Approach to composition and creative writing*. NJ: Wiley & Sons.

Hamstra, Bletz, Lisa, Blote, Anke, W. (1993). A longitudinal study of dystrophic hand writing in primary school, *Journal of Learning Disabilities*, 26 (10), 689-99.

Imogene, Forte. (1991). *Composition and creative writing for middle grades*. www.ebay.com.

Mayers, T. (2005). *Composition, Creative Writing, and the future of English studies*. Pittsburgh: university of pihsburg

Gerar, P., & Forche, C. (2007). *Writing creative nonfiction*. US: AWP.

Wendy Bishop & David Starkey (2006). *Keywords in Creative Writing*, CA: Utah State University.

